

Täysistunto

Torstai 28.4.2022 klo 16.00—18.13

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 43/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Nyt lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan niitä aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.38 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vihdoinkin pitkän työn ja monien vaiheiden jälkeen olemme matkalla kahden erittäin tärkeän EU-direktiivin täytäntöönpanossa Suomen lainsäädännössä ja tällä kertaa tekijänoikeuslaissa. Tämä hallituksen esitys käsittelee tekijänoikeuksia digitaalisilla sisämarkkinoilla koskevan direktiivin ja verkkolähetysdirektiivin toimeenpanoa Suomessa.

Polku tällä hallituksen esityksellä on ollut hieman poikkeuksellinen ja hieman mutkikas. Tästä hallituksen esityksestä lähti luonnos lausuntokierrokselle viime syksynä, syksyllä 2021, ja tällä lausuntokierroksella lausuntopalaute oli poikkeuksellisen laaja, noin 1 800 sivua — aivan valtava määrä. Lausuntopalaute oli myös poikkeuksellisen kriittistä. Erityisesti kritiikkiä tuli siitä, että katsottiin, että hallituksen esityksen luonnos viime syksynä ei ollut riittävä tekijöiden, eli taiteilijoiden ja tekijänoikeuksien oikeudenhaltijoiden, näkökulmasta.

Tämän seurauksena, kun palautemäärä oli näin valtaisa ja sisältö oli näin kriittinen, järjestin marraskuun lopulla kaksi isoa pyöreän pöydän tilaisuutta, joissa kävimme tätä asiaa läpi, ja kerroin, että hallituksen esitysluonnokseen tullaan tekemään merkittäviä muutoksia, joilla pyritään nämä puutteet parantamaan. Järjestimme samalla kertaa ja samaan aikaan myös laajan kuulemisen monisatapäiselle yleisölle, ja mielestäni se oli erittäin järkevää ja kohtuullista, kun esitys on poliittisesti näin merkittävä ja ensimmäiseen luonnokseen sisältyi niin paljon kritiikkiä.

Puhemies! Voisinkin todeta, että tämän hallituksen esityksen osalta on harjoitettu poikkeuksellisen avointa ja poikkeuksellisen vuorovaikutteista valmistelua eri sidosryhmien ja eri intressitahojen kanssa. Jatkovalmistelussa tehtiin muutoksia, jotka kohdistuivat lähes

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2022 vp

yksinomaan pykäliin, jotka direktiivissä edellytetään muutettaviksi. Teimme sellaisen ratkaisun — ja minä tein vastuuministerinä sellaisen ratkaisun — että alkuperäiseen hallituksen esitysluonnokseen verrattuna otimme tähän lopulliseen hallituksen esitykseen lähinnä ne muutokset, joita direktiivi edellyttää. Elikkä jätimme tekemättä paljon sellaisia muutoksia, jotka olisivat varmaan tarpeellisia ja voisivat olla järkeviäkin, mutta ne eivät ole direktiivin edellyttämiä, vaan ne ovat ikään kuin Suomen sisäistä kulttuuripolitiikkaa ja tekijänoikeuksien huoltamista.

Arvoisa puhemies! Käsillä olevassa mittavassa hallituksen esityksessä on noin kuusi merkittävää kokonaisuutta, joita tekijänoikeuslakiin ehdotetaan muutettaviksi direktiivien pohjalta: 1) rajat ylittävät tekijänoikeuden rajoitukset ja sopimuslisenssit, 2) tekijän aseman parantaminen sopimustilanteessa, 3) edelleenlähettämisen teknologianeutraalisuus ja oheispalveluiden alkuperämaaperiaate, 4) lehtikustantajien uusi lähioikeus, 5) näyttelijöiden lähioikeuden parantaminen pohjoismaiselle tasolle ja 6) verkkosisällönjakopalveluita koskeva uusi sääntely.

Puhtaasti aikataulusyistä joitain asioita oli välttämätöntä jättää tämän lakiehdotuksen ulkopuolelle. Jatkovalmisteluvaiheessa tein päätöksen, että hallituksen esitykseen todella tulevat vain ne muutokset, joita nämä direktiivit edellyttävät. Sen lisäksi yksi kansallinen selkeä lisäys tehtiin, elikkä tämä näyttelijöiden aseman vahvistaminen.

Ripeä eteneminen tämän esityksen kanssa, puhemies, on ollut ja on edelleen myös täällä eduskunnassa välttämätöntä siksi, että olemme pahasti myöhässä näiden direktiivien implementoinnissa Suomen lainsäädäntöön. Euroopan unioni edellyttää, että nämä direktiivit pitäisi saattaa voimaan kesäkuussa 2021, elikkä olemme lähes vuoden myöhässä. Tämän vuoksi Euroopan unionin komissio on aloittanut rikkomusmenettelyn Suomea vastaan. Tämä tarkoittaa siis sitä, että jos emme saa tätä lainsäädäntöä hoidettua Suomessa, joudumme maksamaan EU:lle sakkoja. No, vielä niitä sakkoja ei ole tuomittu ja vielä mitään ei ole menetetty, kun toimimme edelleenkin rivakasti.

Arvoisa puhemies! Olen tiede- ja kulttuuriministerinä ottanut tämän sillä lailla sydämenasiakseni, että olen halunnut tämän lainsäädännön hoitaa kuntoon, koska olen sellainen ihminen, että tykkään tarttua toimeen ja hoitaa kuntoon asioita, mitä minulle annetaan.

Puhemies! Lakihankkeen valmistelussa osoitin yhteiseksi tavoitteeksi paitsi direktiivin noudattamisen myös tekijöiden aseman parantamisen. Korostan sitä, että näiden direktiivien tarkoitus ja tavoite on parantaa digitaalisessa ympäristössä ja digitaalisessa maailmassa taiteilijoiden ja tekijöiden asemaa. Se on näiden eurooppalaisten puitelakien, direktiivien, se lain tarkoitus.

Puhemies! Julkisuudessa on ollut keskustelua siitä, että minkälaisia linjoja tämän lain valmistelussa on tehty, ja voin sanoa avoimesti, että oma linjani ja oma arvovalintani asiasta vastaavana ministerinä on ollut painottaa tekijöiden asemaa. Valitettavasti, niin paljon kuin sosiaalinen media ja eri digitaaliset sisällönjakopalvelut ovat tuoneet mahdollisuuksia niin tekijöille kuin kuluttajille, on syntynyt myös epäterveitä tilanteita arvoketjussa, jossa se alkutuottaja on kaikista heikoimmassa asemassa. On jotenkin hirveän kuvaannollistakin se, että siirryn huomenna maa- ja metsätalousministeriksi, koska silläkin puolella on se tilanne, että se, joka eniten tekee, saa kaikista vähiten, ja mielestäni kulttuurialalla on ihan sama tilanne. Ja tosiasia vain on, että jos ei ole taiteilijoita, ei ole taidetta, ja jos ei ole viljelijöitä, ei ole viljaa, ja tämä mielestäni täytyy huomioida.

Ulkopuolelle siis jätettiin lopullisesta hallituksen esityksestä ne asiat, joita direktiivi ei edellytä, ja taustalla on myös niiden kohdalla se, että ne kaikki eivät olleet todellakaan hel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2022 vp

posti edistettäviä vaan olisivat vaatineet todella syvällistä ja tarkkaa valmistelua. Tällaisia kysymyksiä tullaan tarkastelemaan jatkovalmistelussa, Suomen tekijänoikeusjärjestelmän modernisoinnin seuraavassa vaiheessa. Tähän seuraavaan vaiheeseen tartutaan siinä vaiheessa, kun nämä kaksi direktiiviä on saatu toimeenpantua Suomen laissa.

Herra puhemies! Ei ole liioittelua sanoa, että kysymys on vuosikymmenen merkittävimmästä Suomen tekijänoikeusjärjestelmän modernisointihankkeesta. Nyt on varmistettu, että edessänne oleva ja valiokuntiin käsiteltäväksi tuleva hallituksen esitys täyttää direktiivin vaatimukset ja sen hengen. Kun saamme nämä muutokset tehtyä, on katsottava eteenpäin ja pidettävä huolta siitä, että se palvelee niin tekijöitä, oikeudenhaltijoita kuin erilaisia käyttäjiä digitaalisen ympäristön haasteissa. Digitaalinen ympäristö kehittyy pikavauhtia, ja tämä lakipaketti on välttämätön pohja uusien teknologioiden käyttöönotolle.

Jos kuitenkin jotain muutostarpeita eduskuntakäsittelyssä havaitaan tai jos joitain perusteluja tulisi jollain tavalla täydentää, opetus- ja kulttuuriministeriö on täydessä valmiudessa tukemaan ja auttamaan tässä prosessissa. On meidän kaikkien intressissä, että monimutkaisuudestaan huolimatta tekijänoikeuslain muutokset ovat aina perusteltuja ja mahdollisimman helposti tulkittavissa.

Tekijänoikeuslain vastuuvaliokunta on sivistysvaliokunta, johon tämä esitys lähtee tämän lähetekeskustelun jälkeen. Lisäksi perustuslakivaliokunnalta pyydetään lausunto erityisesti uuden 6 a luvun vuoksi, jossa käsitellään verkkosisällön jakopalveluita.

Arvoisa puhemies! Tämä on viimeinen hallituksen esitys, jonka annan eduskunnalle tiede- ja kulttuuriministerinä. Tämä on viimeinen täysi päiväni tässä virassa [Timo Heinonen: Toistaiseksi!] — Toistaiseksi, edustaja Heinonen, hyvä havainto! — ja viimeinen virkatehtävä opetusministeriön ministerinä. Huomenna tähän tehtävään nousee kansanedustaja Petri Honkonen.

Haluan tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, kiittää kaikkia yhteistyökumppaneita, ennen kaikkea teitä kansanedustajia tästä hyvästä yhteistyöstä 11 kuukauden, lähes tasan 11 kuukauden, vajaan vuoden matkan aikana. Erityisesti kiitän sivistysvaliokuntaa erinomaisesta yhteistyöstä ja sivistysvaliokunnan puheenjohtajistoa.

On ollut hienoa tehdä töitä suomalaisen sivistyksen, urheilun, nuorten, uskonnollisten yhteisöjen ynnä muiden hienojen opetusministeriön toimijoiden kanssa tässä yhdessä virkakunnan kanssa ja yhdessä kaikkien niitten värikkäitten kenttien kanssa, mitä tässä tehtävässä on ollut. Tämä on ollut nuorelle miehelle suuri etuoikeus, ja olen nauttinut, jos en, puhemies, jokaisesta päivästä niin lähes jokaisesta päivästä tässä tehtävässä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Ja kiitoksia myös ministeri Kurviselle, onnea uusiin tehtäviin. — Ja nyt keskusteluun, edustaja Petelius. [Puhujan mikrofoni ei avaudu] — Nyt ei vielä kuulu. Painakaa pidempään. [Edustaja Heinonen auttaa mikrofonin avaamisessa.]

17.47 Pirkka-Pekka Petelius vihr: No niin. Kiitos, edustaja Heinonen!

Ihan alkuun, arvoisa puhemies, värderade talman, haluan kiittää hallitusta tästä tärkeästä lakiesityksestä. Sivistysvaliokunnan jäsenenä haluan todeta muutaman asian. Tekijänoikeuksien perusajatushan on, että kun joku luo jonkin teoksen — on se sitten taulu, elokuva, musiikkikappale tai jopa tieteellinen julkaisu — hänellä itsellään on, tietyin rajoituksin, oikeus päättää luomansa teoksen käytöstä. Ja tämän lakiesityksen tarkoituksena on vahvistaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2022 vp

muun muassa suomalaisten taiteilijoiden tekijänoikeuksia digiaikana uudenaikaisessa alustatalouden maailmassa.

Muutama sana kuitenkin kulttuurin ja taiteen tekijöiden näkökulmasta. Luovat alat muodostavat 4,4 prosenttia Euroopan bruttokansantuotteesta ja työllistävät peräti 7,6 miljoonaa ihmistä. Tekijänoikeudet ovat siis tärkeä osa luovan alan ammattilaisten toimeentuloa. Tekijänoikeudet pitää turvata myös näillä digitaalisilla alustoilla, jotta kulttuurin ja taiteen tekeminen olisi kannattavaa tulevaisuudessakin.

Ihan ensimmäiseksi haluan todeta, että on tärkeää, että esimerkiksi musiikkia ja elokuvia hyödyntävät alustapalvelut itse valvovat tekijänoikeuksien toteutumista ja maksavat tekijänoikeuskorvaukset sisältöjen alkuperäisille tekijöille, eikä näin ollen tekijöiden itsensä siis tule joutua olemaan vastuussa teostensa käytön valvonnasta.

Toisekseen, kun EU säätää direktiivin, jonka tarkoituksena on vahvistaa taiteilijoiden asemaa suhteessa digimaailman jätteihin, tämä direktiivi minun mielestäni pitää panna toimeen Suomessakin niin kuin se on kirjoitettu ja tarkoitettu. Ei ole tarkoituksenmukaista esimerkiksi sananvapauteen vedoten vesittää direktiivin tarjoamaa suojaa tekijöille, sillä sehän asettaisi suomalaiset tekijät monia eurooppalaisia kollegoitaan huonompaan asemaan eikä näin ollen edistäisi EU:n tavoitetta sisämarkkinoiden sääntelyn yhtenäisyydestä. Tällä on tarkoitus turvata sisämarkkinoiden reiluus, oikeudenmukaisuus ja toimivuus.

Arvoisa puhemies! Onkin tärkeää, että tällä lakiesityksellä vahvistetaan korkeatasoista tekijänoikeuksien suojaa kulttuurin, taiteen, tekijöille ja luodaan näin yhtenäinen malli teosten ja muun suojatun aineiston hyödyntämiselle. Se, jos mikä, on niin itse tekijöiden, teoksesta nauttivien käyttäjien kuin suomalaisen kulttuurinkin etu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

17.51 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, tätä lakipakettia on todella odotettu pitkään, ja tämä on ollut vaiherikas polku, ja kiitos ministerille siitä, että nämä paketit ikään kuin erotettiin toisistaan. Siinä ensimmäisen version kohdalla kuulin itse paljon sidosryhmiä, ja tulee muistaa myös tutkimus- ja tiedemaailma, jota tämä koskee suuresti. Kriitikki oli valtava tätä ensimmäistä versiota kohtaan, ja ehkä hieman se huoli on, että mitä osia sieltä toisesta osuudesta vielä sitten kuljetetaan mukana, koska siellä on sellaisia kritiikinalaisia kokonaisuuksia.

Ja sitten ehkä mietityttää myös tämä e-lainauskorvausosuus, joka nyt on punottu sinne toiseen osioon, ja kuitenkin meillä on se tilanne, että valtiovarainvaliokunta on tähän osoittanut resurssit ja rahat, eli eduskunnassa on tahtotilaa tämä korjata. Se edellyttää tosiaan sitä lakimuutosta, mutta nyt jos se tulee osana sitä toista pakettia ja kokonaisuutta ja me ei oikein tiedetä sen aikataulua, niin tässä vaarana on, että se tosiaan viivästyy pahasti. Eli voisiko mitenkään olla ajateltavissa, että se e-lainauskorvausosio sieltä erotettaisiin ikään kuin omaksi osuudeksi? Tämä varmaan on semmoinen asia, jota me tullaan myös sivistysvaliokunnassa pohtimaan, koska tässä on niin vahvaa tahtoa myös eduskunta tähän osoittanut, mutta jos ministeri tähän pystyisi vastaamaan.

On tosi tärkeää, että tämä kokonaisuus, joka meille nyt tulee käsiteltäväksi, on nimenomaan tekijälähtöinen, tekijäystävällinen, ja tästä ihan varmasti valiokunnassakin tullaan pitämään kiinni. Ja aivan niin kuin täällä on jo todettu, niin näinhän se on, että sekä taiteilijat että tutkijat ovat melko voimattomia näiden valtavien ylikansallisten digijättien ja yri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2022 vp

tysten edessä, ja on tärkeätä, että me puututaan tähän myös lainsäädännöllisin keinoin. On siis erittäin hyvä, että tämä kokonaisuus on erotettu kahteen osaan.

Mutta kyllä tämä prosessi minun mielestäni osoittaa myös sellaista huolta tästä suomalaisesta lainvalmistelusta, ja sitä me ollaan myös valiokunnassa käsitelty. Onko tosiaan niin, että me ollaan tarpeeksi hyvin resursoitu meidän lainvalmistelutyö? Eli tässä kokonaisuudessa ministeriössä lainvalmistelijat ovat olleet äärimmäisen tiukoilla, ja tässä puhutaan vielä kokonaisuudesta, joka on massiivinen ja monimutkainen ja edellyttää erityisosaamista, niin että ajattelisin, että kyllä tämä on lainvalmistelun ja ihan demokratiankin kannalta ihan oleellinen kysymys, että millä tavalla me resursoidaan meidän lainvalmistelutyö sillä tavalla, että se loppujälki on sitten huolellista ja hyvää ja etteivät ihmiset myöskään uuvu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Risikko.

17.54 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi haluan kiittää ministeriä. Taitaa olla niin sanottu viimeinen hallituksen esitys tässä vaiheessa, tässä ministeripestissä, ja toivotan teille paljon, paljon suojelusta seuraavassa ministeritehtävässä.

Mutta nyt me käsittelemme täällä tätä tekijänoikeuslakia. Lakiehdotushan pohjautuu Euroopan unionin DSM-direktiiviin, jonka tavoitteena on edistää muun muassa digitaalisen teknologian käyttöä sekä teosten rajat ylittävää käyttöä. Lisäksi toimeenpannaan verkkolähetysdirektiivi, jolla edistetään televisio- ja radio-ohjelmien laajempaa levitystä. Uudella direktiivillä jäsenmaiden tekijänoikeuslainsäädäntöä mukautetaan muutoksiin, joita digitaalinen toimintaympäristö aiheuttaa sisällön luojille, levittäjille ja kuluttajille. Pyrkimyksenä on turvata tekijänoikeudet ilmaisunvapautta tai muita perusoikeuksia rajoittamatta. Ja kysymyshän tässä on sananvapauden ja omaisuuden suojan tasapainon säilyttämisestä.

No, kuten täällä on kerrottukin, ensimmäinen versio, joka lähti lausunnoille, keräsi valtavasti negatiivista palautetta. Lausuntopalautteen analysoinnin jälkeen tehdyn kokonaisarvion perusteella päätettiin sitten jatkovalmistelussa poistaa osa esitetyistä lainmuutosehdotuksista kokonaan ja osa siirtää tästä esityksestä erilliseen, myöhemmin valmisteltavaan hallituksen esitykseen. Koska esitys muuttui merkittävästi lausuntokierroksen jälkeen, useat tahot katsoivat, että esitys olisi tullut laittaa vielä uudelleen lausuntokierrokselle, mutta näin sitten ministeri ei kuitenkaan toiminut. Eli toivoisin, että ottaisitte tähän kantaa, miksi näin ei tehty. Koska tämä on nyt jo myöhässä, niin pieni lisäaika ei olisi tässä nyt mitään vaikuttanut.

Kun lakiehdotus nyt on annettu eduskunnalle, on tärkeää, että meillä sivistysvaliokunnassa on aikaa ja voimme perusteellisesti käsitellä tämän ehdotuksen. Tämä edellyttää myös kattavaa kuulemistä, ja olemme sitä jo suunnitelleet ja eräällä lailla jo tänään käynnistäneetkin ennakoivasti.

Tekijänoikeus suojaa ja edistää luovan työn tulosta. Tekijä on työstä palkkansa ansainnut. Lain tehtävänä on myös edistää uusien teosten tekemistä ja kannustaa investointeihin. Suomen tekijänoikeuslaki on verrattain vanha, sillä se on jo 1960-luvulta. Olisikin mietittävä, olisi harkittava, pitäisikö arvioida tekijänoikeuslain kokonaisuudistuksen tarvetta, missä voitaisiin selventää lain systematiikkaa ja arvioida kansallisia muutostarpeita. Tämä arvio olisi mielestäni tehtävä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2022 vp

Valiokunnan on myös tarkasteltava tekijänoikeuslain muuttamista siitä näkökulmasta, että onhan esityksessä myös riittävästi huomioitu niin sanotusti tavallisen ihmisen näkökulma. On myös tärkeää, että tekijänoikeuslaki kohtelee tekijänoikeutta teknologianeutraalisti, jotta muuttuneen tietoyhteiskunnan ja digitalisaation edellyttämiin tarpeisiin voidaan vastata. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Heinonen.

17.57 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, totesitte: joka tekee eniten, saa vähiten. Tänäpä meillä on käsittelyssä tekijänoikeuslain uudistaminen, joka on ollut vähän niin kuin tietynlaisessa konkelossa, ja nyt se on tänne saatu. Tekijänoikeussuojaa halutaan vahvistaa taiteen ja kulttuurin tekijöille, ja kyllä se yksinkertaisesti on niin, että jos tehdystä työstä ei saa elantoa, edes jonkinlaista korvausta, niin ei meillä silloin uutta taidettakaan synny. Sen takia tätä lainsäädäntöä on tärkeä vahvistaa ja uudistaa muuttuvassa maailmassa, kun olemme siirtyneet internetin ja sähköisen maailman puolelle.

Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko toi esille tämän lausuntokierroskysymyksen, ja itse asiassa se oli oikeastaan ainoa sellainen huomio, jonka itse olin myös ylös kirjannut, ja kysyisin ministeriltä tätä ratkaisua. Olen samaa mieltä puheenjohtaja Risikon kanssa, että vastaukseksi ei riitä se, että olemme myöhässä, vaan nyt tässä voi käydä niin, että tämä työ on sitten eduskunnassa hivenen raskaampi tai aika paljonkin raskaampi, kun tämä lausuntokierros tietyllä tavalla käydään kuulemisen kautta, ja se saattaa aiheuttaa myös tätä korjaustarvetta enempiäkin. Aikanaan itekin sain sivistysvaliokunnassa mukana olla, ja silloin tehtiin pienempiä korjauksia. Tämä digitalisaatio ei ollut silloin vielä tässä vaiheessa kuin se nyt on. Nyt nämä pitää tehdä.

Mutta, arvoisa puhemies, oikeastaan se, miksi halusin vielä tämän puheenvuoron pitää, on se, että tämä on ministeri Kurviselle nyt toistaiseksi viimeinen lakiesitys kulttuurista, tieteestä ja taiteesta vastaavana ministerinä. Olette ollut kovassa paikassa, saanut välillä rapaa ja välillä ihan aiheestakin, [Naurua] mutta olette myös saanut kiitosta. Tiukan paikan ministerinä olette ollut, ja onhan teidän aikananne ihan kohtuullisen hyvää urheilumenes-tystäkin tullut. Mutta haluan kiittää teitä työstä urheiluministerinä, kulttuurista, tieteestä ja taiteesta vastaavana ministerinä ja toivottaa teille onnea eteenpäin ja toivottaa myös teidän seuraajallenne, edustaja Honkoselle, vähintäänkin yhtä hyvää menestystä ja ehkä vähemmän kuraakin kuin edeltäjä on tiukoissa paikoissa joutunut kestämaan.

Mutta teidän tuleva salkkunne tulee olemaan maa- ja metsätalousministerin salkku. Ja sinne sopii tämä sama toteamus: joka tekee eniten, saa vähiten. Toivon, ministeri Kurvinen, että pidätte tämän mielessänne myös uudessa ministeriössä ja huolehditte siellä osaltanne, että jos nyt taiteen tekijät tulevat tämän tekijänoikeuslainsäädännön kautta saamaan hieman enempiä, niin kun aikanaan kiitämme teitä sitten maa- ja metsätalousministerin tehtävän viimeisestä esityksestä, niin se huolehtii osaltaan siitä, että suomalaisen ruoan tuottaja saa enemmän eikä niin kuin tällä hetkellä vähemmän.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

18.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä tekijänoikeuslainsäädännön ajantasaistaminen sen mukaan, mitä tämä direktiivi vaatii, on varmasti erittäin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2022 vp

haastavaa. Jos nyt vähän muistellaan menneitä, aikanaan kansanedustaja Mikko Alatalo täällä erittäin ansiokkaasti huolehti siitä, että tekijänoikeudet saadaan sille tasolle kuin esittävät taiteilijat tarvitsevat ja että yleensä taiteen tuottaminen sille esittäjälleen antaa, että ne tekijänoikeudet ovat sellaiset ja se hyöty jää niin, että se taiteilija itsekin saa sitä jotakin. Nimittäin nämä suuret ylikansalliset toimijat, tämä digitaalinen markkina ja nämä nykyiset digitaaliset välineet, millä välitetään viihdettä ympäri maailmaa silmänräpäyksessä, varmasti pyrkivät haalimaan kaiken itselleen ja ottamaan sen taloudellisen hyödyn siitä niin, että se esittävä taiteilija jää siinä ihan mopen osalle. Jos saa jotakin, niin on hyvä näinkin, että saa, mutta on aivan erinomaista, että ministeriö on jämäkästi hoitanut tätä asiaa niin, että lausuntokierros tästä laista on käyty perusteellisesti läpi ja on järjestetty riittävä määrä kuulemisia. Ja kun se 1 800 sivun mittainen palauteryöppy on teille tullut tämän asian tiimoilta, on erittäin ansiokasta, että se on tullut todella hyvin käsiteltyä ja asianosaisia on kuultu aidosti. Tämähän on ollut koko tämän länsimaisen yhteiskunnan yksi hienoimpia asioita, että asianomaisia kuullaan, ja se on myös vaikuttanut tämän lainsäädännön sisältöön. Se on aivan erinomaista.

Hieman minua hymyilyttää, arvoisa puhemies, tämä Euroopan unionin julmistelu, että nyt, kun on rikkomus, saattaa joutua joku vaikka kirkon eteen häpeäpaaluun kiinni, jos joku direktiivin valmistelu ei ajoissa mene. Voisin ystävällisen viestin lähettää sinne Leyeinin komissiolle, että kun he itse ovat... Jos kerran toisilta vaatii sitä, että pitää noudattaa sovitut menettelytapoja, niin olisiko kohtuullista, että komissio itse joskus rupeaisi noudattamaan Euroopan unionin peruskirjaa? Nythän sinne on mätetty rahaa, otettu velkaa, mikä on vastoin Euroopan unionin peruskirjaa. Samoin on tehty sellaisia tekoja, että on jäsenmaille jaettu vastuuta toisten veloista, mikä sekin on kielletty. Että pata kattilaa soimaa, musta kylki kummallakin. Mutta kyllä nämä komission tekemät älyttömät direktiivien ja olemassa olevien perussääntöjen rikkomiset ovat sen verran vakavia, että minä kyllä Leyeinin porukkana ja komissiona pitäisin suuni kiinni näistä tällaisista vähäisistä muutaman direktiivin implementointiviiveistä, jotka todellakin ovat ihan käytännön syistä aiheutuneita. Toivoisin, että komissiokin joskus katsoisi peiliin. En sitä kyllä usko, että katsoo, kun viimeaikaisista tapahtumista juuri luin eilisiltana, että uutta elvytyspakettia taas ollaan tekemässä ja sieltä ilmeisesti tulee taas uusia peruskirjan rikkomuksia. Mutta se on eri asia ja eri murhe se.

Mutta kiitoksia todellakin ministeri Kurviselle tästä kulttuuriministerin erinomaisen vaativasta tehtävästä. Rapaa on välillä varmaan tullut silmillekin, mutta toisaalta pitää muistaa, että se mikä ei tapa, myös vahvistaa ja antaa elämälle uskoa siitä, että pystyy kovistakin paikoista selviämään. Näin lopuksi voisin todeta, että kun te siirrytte nyt tuonne maa- ja metsätalouden puolelle, niin Rooman vallan aikana oli semmoinen sanonta, että kansalle pitää järjestää leipää ja sirkushuveja. Te olette nyt oman ministeriaikanne alussa järjestäneet kansalle näitä sirkushuveja, ja nyt sitten, kun lähдете tälle leipäpuolelle menemään, se on pikkusen vaativampi homma, koska siinä on kysymys siitä, niin kuin sanotaan ihan isossakin kirjassa, että ihmisille pitää olla ravintoa ja leipää, siis fyysistä leipää elämän tarpeisiin ja henkistäkin leipää, totta kai. Toivon teille tässä uudessa tehtävässä hyvää menestystä, korkeimman varjelusta ja nimenomaan sitä, että pidätte sitä korkeassa kunniassa. Kun olettekin maaseutukaupungista Pohjanmaalta tuleva kansanedustaja, niin ymmärrätte hyvin sen, että leipää pitää olla ihmisille pöydässä tarjolla. Nimenomaan uskon siihen, että teille on se sydäntä lähellä, että se leipä on kotimaista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt ministeri Kurvinen, nykyisessä tehtävässä ilmeisesti viimeinen puheenvuoro, olkaa hyvä.

18.05 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen: Arvoisa herra puhemies! Pitää paikkansa. Kiitos tästä elävästä, hyvästä keskustelusta — vastaan kysymyksiin.

Ensinnäkin tämä edustaja Heinosen ja edustaja Risikon esiin nostama: miksei uutta lausuntokierrosta? Katsoin, että sille ei ole tarvetta kahdesta syystä. Ensimmäinen on toki tämä kiireisyys eli se, että olemme tässä rikkomusmenettelyssä. Se on vain tosiasia ja aika pitkäksi mennyt, ja komission harkintaan vaikuttaa se, miten tämä viedään eteenpäin, ja sekin vaikuttaa siihen harkintaan, että tämä on nyt kuitenkin tuotu jo parlamenttikäsittelyyn tänne meidän omaan eduskuntaan. Mutta toinen syy tähän oli se, että tämä on ollut poikkeuksellisen vuorovaikutteinen ja avoin prosessi. Eli emme ole lausuntokierroksen jälkeen vain ministeriössä muuttaneet tätä hallituksen esitystä ja heittäneet sen tänne, vaan olemme järjestäneet useita pyöreän pöydän tilaisuuksia. Järjestimme vielä alkuvuodesta tällaisen infon ja keskustelutilaisuuden, mitä muutoksia tulee. Tavallaan ei ole sellaisia avonaisia kysymyksiä, joihin mielestäni olisi tarvittu uutta lausuntokierrosta. Se olisi ollut kuukausien viive, ja tietäen eduskunnan kesätaun, tietäen sen, että meillä on erittäin paljon hallituksen esityksiä tulossa viimeisille valtiopäiville, niin tämä olisi saattanut jopa viivästyä tämän vaalikauden yli, ja tein sen ratkaisun, että hyvää lainvalmistelua ja hyvää avointa demokratiaa toteutuu ihan näillä menettelyillä, mitä on tehty, kun tässä on ollut niin voimakas dialogi näitten eri kenttien välillä.

Edustaja Honkasalolle: mitä kuljetetaan mukana? Tässä tulee varmasti useampi korjaussarja tekijänoikeuslakiin, ehkäpä jopa se kokonaisuudistuskin, ja en nyt lähde ottamaan siihen kantaa. Mutta se, mihin otan kantaa erikseen, on tämä e-lainauskorvaus. Eli nyt kehysriihessä hallitus varasi tuleville vuosille rahan tähän e-lainauskorvaukseen, että myös äänikirjoista kirjailijat saavat säällisen lainauskorvauksen, mutta haasteena on, että sitä lainsäädäntöä täytyy muuttaa, kun ei korvata fyysisten kappaleitten lainaamista vaan ikään kuin äänen kuulemista. Asiassa asetetaan selvityshenkilö, ja olen antanut tehtäväksi, että selvitys pitäisi laatia hallituksen esityksen muotoon, jolloin se olisi mahdollisimman nopeasti tuotavissa eduskuntaan, ehkäpä jo tällä vaalikaudella tai sitten heti ensi vaalikauden alussa. Tämähän ei ole mitenkään poliittisesti riitainen asia, eli en pidä ihan katastrofina sitäkään, vaikka tämä menisi ensi vaalikaudelle — se voisi olla vaikka seuraavan hallituksen ensimmäisiä hallituksen esityksiä.

Edustaja Honkasalo on ihan oikeassa siinä, että meillä on erittäin ohuet resurssit lainvalmisteluun kaikissa ministeriöissä ja erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriössä tekijänoikeuksien valmisteluun. Se on ollut iso ongelma, ja on haastavaa saada näin monimutkaiseen, tiettyä erityisosaamista vaativaan lainsäädäntöön valmistelijoita, kun ne huiput ovat aika paljon yksityisellä sektorilla ja sitä kautta esteellisiä työtä tekemään.

Mutta arvoisa puhemies! Kieltämättä edustajien kiitokset lämmittävät sydäntä. Mukava saada teiltä kaikilta kiitoksia, yli hallitus—oppositio-ajan — kiitoksia erityisesti opposition kansanedustajien kiitoksista. Minusta toimivaan parlamentarismiin kuuluu, että keskustellaan opposition kanssa, ja haluan uudessa tehtävissänikin olla avoin opposition suuntaan, ja yhdessä yritetään tehdä parempaa Suomea. Erityiskiitokset vielä vaalipiirin maakuntakollegalle, sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikolle erinomaisesta yhteistyöstä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Puheenjohtaja edustaja Risikko vielä puheenvuoro, olkaa hyvä.

18.08 Paula Risikko kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä tästä e-kirjojen lainaamisesta.

Siitähän ei todellakaan ole mitään poliittista erimielisyyttä — me ollaan kaikki sitä mieltä, me ollaan valiokunnassakin moneen kertaan se sanottu — mutta nyt meille on ilmennyt se, että siellä ei olekaan lainsäädäntöperustaa, ja minä olen vähän hämmästynyt ja me ollaan tänään vähän myöskin edustaja Honkasalon kanssa hämmästeltä sitä, kun tänä päivänä ilmeni — ja niin kuin ministeri itsekin totesi — että sieltä puuttuu lainsäädäntö taustalta. Meidän saamiemme tietojen mukaan se on aika pitkälinen juttu, eli se ei ole ihan yksinkertainen asia. Minä vaan mietin, että kuinka hallitus menee antamaan rahaa sellaiselle, jolle ei ole lainsäädäntöä. Tekö ette katsoneet sitä riittävästi? Me ollaan täällä tietysti buustattu sitä rahaa, mutta teilläkö ei ollut tietoa, että siellä ei ole taustalla lainsäädäntöä, joka liittyy nyt tähän tekijänoikeuteen nimenomaan, tähän tekijänoikeuslainsäädäntöön, ja jos se nyt avataan, niin minkä ihmeen tähden te ette nyt sitä tehnyt tähän, kun siihen on rahatkin varattu ja kun laki auki?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, ja ministeri Kurvinen vielä.

18.09 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen: Herra puhemies! Vastaan näihin hyviin ja tärkeisiin kysymyksiin — minulla on niihin kaikkiin vastaukset.

Kyllä tiesimme sen, että lainsäädäntöpohjaa ei ole olemassa, ja nyt yritetään mahdollisimman nopeasti se lainsäädäntöpohja saada valmiiksi. Meillä on siinä erinomainen asiantuntija, joka valitaan selvityshenkilöksi ja tosiaan toimeksianto on se, että ei tehdä mitään sellaista yleistä selvitystä tai mietintöä vaan kirjoitetaan se hallituksen esityksen muotoon.

Nyt sitten käydään vähän niin kuin kilpailua ajan kanssa. Ja voin sanoa eduskunnallekin sen, että se riippuu nyt myös tämän paketin käsittelystä: mitä nopeammin tämä direktiivipaketti, joka on pakollinen asia, saadaan käsiteltyä, sitä nopeammin me saadaan tämä e-lainauskorvausta vaativa seuraava esitys tänne taloon sisään. Itse toivon todella, että saisimme vielä tällä vaalikaudella sen tänne sisään ja sitä kautta ne korvaukset juoksemaan, mutta tietysti, kun tiedän, mikä on aikataulu, mitkä ovat haasteet ja miten huolellista lainvalmistelua lakien säätäminen vaatii, se voi mennä myös ensi vaalikauden alkuun.

Ja syy siihen — vielä kolmas kysymys — miksi ei tämän paketin yhteydessä: Se olisi viivästyttänyt tätä, ja tein sen ratkaisun, että vain direktiivin vaatimat muutokset plus se näyttelijöitten aika pienekkö muutos. Tämä olisi ollut isompi muutos, viivästyttänyt tätä. Uskon, että olisimme saaneet sitten sakot EU:lta, ja halusin asiasta vastaavana ministerinä välttää sakot EU:lta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt on keskustelu päättynyt... Ai, edustaja Risikko. — Ei tullut tänne näkyviin. [Paula Risikko: Se näkyi kyllä jonkin aikaa, mutta sitten se hävisi sieltä jostain syystä.] — No, nyt on puheenvuoro teille.

18.11 Paula Risikko kok: Kiitos oikein paljon. — Joo, minä ymmärrän oikein hyvin tämän, että se olisi viivästyttänyt tätä asiaa, mutta siitä huolimatta minä olen vähän hämmästynyt siitä, jos se on tiedetty siellä ministeriössä ja se vasta nyt sitten kerrotaan, että siihen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2022 vp

tarvitaan se lainsäädäntömuutos. No, sitähan tietysti pitää edistää, ja se on erittäin hyvä, että ministeri jättää sen nyt tekeille, että siellä pitää sitä tehdä. Meillä ei ole minkäänlaista poliittista erimielisyyttä tästä asiasta. Kaikki haluavat, että näistä e-kirjoista pystytään niitä lainauskorvauksia maksamaan, ja niihin on rahatkin, ja me ollaan joka ikisessä budjettilausunnossa tästä mainittu. Toivon todella, että rivakasti tehdään sitä lainsäädäntöä, että se saataisiin nyt vaikka tähän sitten mukaan, jos se vain olisi mahdollista. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.